

Lubować Knjeza

**Či, kotřiž Knjeza lubuja,
njeh budu kaž slónco,
hdyž schadza w swojej krasnosći.**

(Kniha sudnikow 5,31)

Jan Arndt – kak blyšćeše so přez lětstotki jeho mjeno w Serbach!

Sam běch hišće zeznał Serbowku, kotraž ke knižnej polcy stupi, zo by z rjada čornych knihow hordže wučahnyła Arndtowe „Šěsć knihow wo wěrnym křesćanstwje“. Jeje džěd by po wječorach rady w nich čitał. Tež Měrcin Nowak-Njechorński spomina na Arndtowe knihi, na „Paradiz-zahrodku“, kotraž pola nich doma najstwjě ležeše.

„Šěsć knihow wo wěrnym křesćanstwje“ su so 1605, potajkim před něšto wjac hač 400 lětami, k přenjemu razej wudali. Jan Arndt běše tehdy farar w Braunschweigu. Wón njelubowaše teologiske zwady, ale přiwobroći so radšo němskim mystikarjam, zo by so zanurił do hłubinow Božeje lubosće a předował křesćansku lubosć. Wjace hač 200 němskich nakładow Arndtowych knihow je znatych. Přeložili su so wone jara husto, samo tež do indiskeje tamulšćiny. Wjele wuznamnych mužow je sej Arndtowe knihi wažiło: Johann Sebastian Bach, August Hermann Francke, hrabja Zinzendorf. Arndtowe knihi su byli nimo biblije duchowny zakład němskeho pietizma.

Klukšanski farar Kühn je „Wěrne křesćanstwo“ w léce 1738 do serbšćiny přeložil. Hdyž běše kniha po lětdžesatkach wupředata, postara so Handrij Lubjenski 1829 wo druhi wudawk. Přez posrědnstwo wěsteho knjeza Pinkertona podpěraše Britiske bibliske towarstwo wudaće druheho serbskeho wudawka. A tež tuta kniha so rady kupowaše a čitaše. Farar Jan Kilian, kiž běše wjednik serbskich wupućowarjow do Texasa, je wjele a rady we „Wěrnym křesćanstwje“ čitał.

Arndt pisaše takle wo lubosći:

„Zo by ty znamjo lubosće měł, da wzmí tute štyri štuki teje praweje lubosće na kedžbu. 1. Lubosć podćisnje so tej woli teho lubowaneho. 2. Prawa lubosć wopušći wšitke druhe přecelstwo, kotrež lubowanemu přećiwne je. 3. Jedyn přecel zjewi druhemu swoju wutrobu. 4. Prawy lubowar prócuje so tež, swojemu lubowanemu w počinkach a cyłym žiwjenju podobny być. Je-li lubowany chudy, da budže tón lubowar sobu chudy; je tón lubowany runosć, zo mataj zbože a njezbože přez jedne. Na te wašnje je naš Knjez Jezus Chrystus naš přecel so sćinił. Chcemy-li my nětk jeho prawi lubowarjo być, da dyrbymy to tež wšitko činić. Dokelž pak je so wón nam we wšěch wěcach, we wšem

našim hubjenstwje podobny sćinił, čehodla da nocheyli my so prócować jemu podobni być? Tak, štož Chrystusa prawje lubuje, tón wuknje jeho žiwjenje a počinki wot njeho.“

Jan Arndt běše muž, kiž je Boha lubował, kaž je to pytnýc z jeho knihow. Wón je był, ze słowami biblije prajene, kaž slónco, hdyž schadza w swojej krasnosći. Mnohim je wón puć k wěrnemu křesćanstwu pokazal, tež w našej serbskej łužicy. Njeh rosće tež w nas lubosć k Bohu a lubosć k blišemu, zo bychmy skónčnje tež my byli kaž slónco, hdyž schadza w swojej krasnosći. **Jan Malink**

Jana Arndtowa modlitwa wo wutrobnu, horcu lubosć

*Božo, kiž ty lubosć sam sy, a sy mje
z wěčneje a čisteje lubosću lubował,
daj, zo bych w twojeje lubosći a w poznaću
přiběrał a w njej sprawny był!
Daj, zo bych tež swójeho blišeho lubował,
nic ze słowami abo z jazykom, ale w skutku
a prawdosći,
a zo bych so wosebje wo to prócował,
zo bych tu chwalbu Pawoła měł, zo sym we
wěrnosći a čistosći chodzil na swěće.
To chcył ty we mni płodzić přez móc
swjateho Ducha, swojeje lubosće dla, kotraž
tvoj Syn sam je.
Hamjenj.*

Hódančko

Namakaj 7 sydompismikowych słowow z podatym woznamom. Zapiš je do čislowanych rjadkow. We wuzběhnjenym stołpiku wot horjeka dele čitane pismiki mjenuja w léće 1927 narodźenu a 1964 zemřetu sławnu serbsku organistku.

1						
2						
3						
4						
5						
6						
7						

1. nutřkowny organ žiwochow
2. holče mjeno pytanjeje wosoby
3. stražny pos dyrbi ...
4. wobydler Slepoho
5. džěćo bjez staršeju (małostnik)
6. přislušnik słowjanskeho naroda
7. wosadna wjes, znata přez hród

Wuhódanje: Kawrowa

Srb

Rozmołwa na kěrchowje

Jako njedawno na pohrjebnišću za rowom swojeju staršeju pohladnych, rozmołwještej so njedaloko wote mnje žonje. Běchmy so do teho stowili. Znajach jednu z njeju. Eli wona rěkaše a bě před krótkim swojeho lubowaneho bratra zhubiła. Z nim bě wotrostła w džěsćowni. Pozdžišo bě so wudała na hrubeho muža, kiž sej rady jedyn srěbny a potom druhdy hewrjekaše a cychnowaše. Džěćić žane njeměješe. Bratr bě jeje posledni přiwuzny byt. A nětko ležeše němý w rowje. Krótko do hód bě so to stało. Wšitcy we wsy Eli wobzarowachmy. Słyšach, kak wona praji: „Hdyž woprawdže Boha je, njeby mi tak krótko do swjatyh dnjow bratra wzał.“ Při tajkich słowach njebych wědzala, što wotmołwić. Ale narěčana žona po zdaću tajki problem njeměješe. Zadziwana słyšach jeje wotmołwu: „Hlej, Eli, hody z jandželemi w njebjesach swječić je zawěsće wjele rjeńšo hač z nami na zemi.“ Eli přemyslowaše. Nasta čišina. Běch wćipna, kak so rozmołwa dale pleće, a tak činjach, jako bych hišće wjele džěła měla, zo bych dale poskać móhła.

Słyšach, kak Eli zapłakny. Potom wona praji: „Ach, što wě, kak so to scyła ma z tym Bohom.“

Tamna žona wotmołwi, rěčo na nju na samsne wašnje kaž prjedy: „Hlej, Eli, sym swojeho mandželskeho tehdy tež tak nahle zhubiła. Ale wěm, zo so zaso wídzimoj ...“

Poprawom bě row dawno čisty, ale ja přeco hišće něšto na nim miškorjach, zo njebych woteńć trjebała. Eli mjenješe, zo wo wšěch tajkich wěcach wjele njewě, dokelž so wo to ženje starała njeje. „Ach, wěš ty“, mjenješe tamna, „hdyž budžemoj mój w njebjesach, potom wjace wěmoj a móžemoj dale wo tym rěčeć.“

„Ja njepřinidu do njebjes“, Eli bjeznadžina zdychny.

„Kak da na to přinidžeš?“, so tamna zadziwana woprašala. „Ty přinidžeš zawěsće do njebjes.“ Cyle wěsće sej žona při sebi myslješe: Čehodla Eli njeby směta do njebjes přinid, wšako je wona dušny a luby čłowjek a wutarała je na swěće tež hižo dosć. A dobri ludźo, kiž na zemi ćerpja, so w njebjesach mytuja. Za to maš dosć přikładow w bibliji. Tak moje mysle chodžachu, jako słyšach Eli wospjet twjerdzić: „Njepřinidu do njebjes.“

„Čehodla da nic?“, so trochu njesćerpliwje tamna woprašala.

Na to Eli ze škropawym hłosom zašepť: „Běch tola w SED.“

Nětko słyšach tamnu žonu wjesele znapřeciwić: „Ach, što wo to. Bóh tom Knjezej su strony cyle smorže.“

Z tym bě rozmołwa po wšěm zdaću zakónčena. Žonje woteńdžeštej. Ja wostach hišće chwilkku při rowje staršeju a so při sebi smějkotach.

Ingrid Philipp

Počesćenje w Delnjeje Hórcy

Składnostnje 50. posmjertnin serbskeho prócowarja Arnošta Barta-Brězynčanskeho přepróšuje Domowina

**pjatk, 10. februara, w 15.00 hodź.
na wopomnjensku swjatočnosť
při jeho rowje na pohrjebnišću
w Delnjeje Hórcy.**

Wo jeho žiwjenju a skutkowanjju porěči prof. dr. Měrcin Kasper, wujimki z jeho spisow recituje wnučk Křesćan Bart, zaspěwa skupina WITAJ-šulerjow ze zakładneje šule w Barće. Wšitcy česćowarjo Arnošta Barta su wutrobnje přepróšeni.

Přepróšenje na kubłanski džěń

**póndźelu, 20. februara 2006,
na Michałskej farje w Budyšinje**

- 9.30 hodź.** kemše na farje
10.30 hodź. Lěto 2005 – naše wjerški, filmowa rozprawa Handrija Wirtha wobjed
13.30 hodź. Jan Bart přednošuje wo serbskim prócowarju Arnošće Barće po tym swačina a wšelake informacije

Zakónčenje wokoło 15.30 hodź.

Jan Malink,
Serbski superintendent

Brošura staršim

„Předskok z dwěmaj rěčomaj“ rěka brošura z praktiskimi pokiwami k dwurěčne- mu kubłanju, kotraž bu za serbske swójby resp. za serbskich staršich w narodnje měšanym mandželstwje/partnerstwje spisana.

Hłownaj awtoraj Jan Bart a Wanda Wokowa wopisujetaj móžnosće, kak hodži so serbsčina džěsću najlěpje posrědkować, bjeztoho zo so wuwicé němčiny zanjecha. Wobkedžbujetaj tež tajke wuměnjnja, zo na přikład serbski nan wšědnje kontakt z džěsćom nima, a tematizuja so prašenja z praktiskeho žiwjenja, na přikład, kak so pola němskeho lěkarja zadžeržeć, hdyž maće džěćo jenož serbsce rěči. Dr. Jana Šoćina je spisała wotrězk wo wědomostnym přewodže dwurěčneho kubłanja w serbskich pěstowarnjach.

Wudawaćel Rěčny centrum WITAJ pokića material jako zakład rozmołwy, zo by so prašenje wobchadjenja ze serbsčinu w swójbje hižo mjez šulerjemi abo na seminarje mandželstwa tematizowało.

Zajimcy móža brošuru w RCW, w Budysej SKI, w Smolerjec kniharni a w Hrjehorjec wobchodže w Róžeńće dóstać.

Božena Pawlikec

Arnošt Bart-Brězyncčanski

Dopomnjenki na džěda składnostnje jeho połstatyach posmjertnin

Swoje džěcatstwo přežiwich w Delnim Wu-
jězdze – w serbskej swójbnej wokolinje, ale
hižo w přeněmčowacej so wjesnej
zjawnosći. Kontakt k „Brězčanskemu
džědej“ bě wobmjezowany na zwučene
wopyty k swójbnyj swjedženjam a na
zwyjša krótke pohladnjenje do Brězynki
w šulskich prózdninach – krótke, dokelž
bě tehdy mało džěci w Brězynce w mojej
starobje. Wučeknych radšo přez Čertow-
nju do Malešec k ćeće Leńce (Benadžinje),
k mojijmaj kuzenkomaj Měrcinje a Arnoštej
a ke kuzinje Hance.

Ale wěšte markantne podawizny su so
mi kruće do pomjatka zaryli, podawizny,
kiž rysuja cyle individualny wobraz na-
šeho džěda.

Jako w Budyšinje němski gymnazij
wopytach, jězdach w lěcnych měsacach
z kolesom kóždu njedzelu nawječor „do
města“ a sobotu popołdnu zaso domoj
do Wujězda. Často zastawach w Brězyn-
ce, hdžež měještaj džěd a wowka małe
klamarstwo, wjesnu korčmičku a ratar-
stwo z kruwu a por swinjemi. Přeco smě-
džach, kaž wšitke wnučki, z dowolnosću
lubeje wowki, hić do pincy po blešku „si-
nalko“ ze šokolodowym slodom. Dóstach
k tomu wězo tež pomazku. Džědowe
hrónčko k tomu „Jěz, mój Janko, pij, mój
Janko, to su mlóčne cały“ mi džensa
hišće luboznje we wušomaj klinči.

Džěd bě z wutrobu a z rozumom Serb.
Jónu dožiwich jeho na wjesnej zhromadzi-
nje w Brězynce, hdžež swojim wjesnja-
nam na přikładach rjanosć a užitnosć
serbsčiny rozjasnowaše. Wuzběhowaše
přeco zaso užitk, kiž ma Serb, hdyž swo-
ju maćerščinu derje znaje a pěstuje. Hižo
w lěće 1898 bě wón w nastawku „Zwjazk
Serbskich Towarstwow“ w časopisu Łužica

mjez druhim zwuraznił: „Našim Serbam
dyrbimy zamóc předpotožić tež wědomy
užitk, kotryž móžeš, kaž so praji, z ruko-
maj přimać.“ Mi znajmjeńša je so tehdy
zaryło do pomjatka, zo njesměm prajić
„blajštift“, ale „wołojnik“. Snano sym
tehdy dóstał nutrkowny nastork, kiž mje
džensa hišće honi po swojich mocach
podpěrować „serbske hibanje“.

Džěda jako „zasakleho Serba“ dožiwich
najlěpje w jednanju swjeho nana. Wujěz-
džanski „munk“ (młynk) bě znaty, zo
serbskich burow a chěžkarjow z cyteje wo-
koliny – z Lipin, z Tranjow, z Manjowa a
z Rudeje, po serbskej holi přez Šepšecy,
Łučo, Bjerwałd, Wochozy hač do Slepjan-
skich kónčin, haj samo z Krynhelec – jenož
potom w młynje poslužowaše, hdyž z nim
serbsce rěčachu. Bě bjez kompromisa.

Džěd rady nóżkowaše, hišće we
wysokoj starobje. Jónu běžach z nim do
Wulkeje Dubrawy. Po puću mi rozjasni, zo
městne mjeno „Wessel“ so wotwodźuje
wot serbskeho „wjes“. Wot Wulkeje Du-
brawy chychmoy z čahom přez Radwor
do Budyšina jěć. Na dwórnišću sej skaza
jězdzenku – wězo serbsce. Přistajena
njerozumješe. Na to jej džěd ze zběhnje-
nym hłosom w dobrej němčinje rozklado-
waše, zo su nas słowjanscy bratřa wuswo-
bodžili, a zo je nětko načasu, zo kóždy
statny přistajeny sej přiswoji serbsčinu.
Znajmjeńša by dyrbjala „Radwor“ a
„Budyšin“ hnydom zrozumić.

Je znate, zo měješe Arnošt Bart dobre
a přećelske zwiski do słowjanskeho wukra-
ja, wosebje – tak so mi zda – do Čech.
Jako džěćo wobdźiwach přeco w Brězynce
w korčmarskej stwě nahladny wobraz
českeho založerja Sokoła Tyrša a čestny
diplom, rjenje wozdebjeny. Před wočomaj

mam hišće
w nim wul-
ce namolo-
wane „Ar-
noštu Bar-
tovi“, tehdy
hišće nje-
wědžach,
zo bě to če-
ski datiw,
wšako ani
prawje serb-
sce čitać a
pisać njemožach. To hakle
nawuknych, po tym zo bě džěd mje a
mojeho bratra Křescana kónc lěta 1946
„čornje“ přez hranicu pola Habrachćic do
serbskeje šule w Českej Lipje dowjedł.
Tehdy mi w rozmołwach z džědom swita-
še, čehodla mi něhdy něchtó w 40tych
lětach na němskim gymnaziju skradžu při-
šeptny, zo bu mój prjedownik tež „serbski
kral“ mjenowany. Znajmjeńša pod tutym
„nadobnym“ pochodom jako serbski šuler
w Čechach prawje čerpjeć smědžach,
hdyž mje wučer serbsčiny (abo stawiz-
now?) z nadawkom překwapi, wudžětać
přednošk wo žiwjenju a džěle serbskeho
wótčina Arnošta Barta. W swojej šuler-
skej tyšnosći napisach džědej próstwu,
mi pomhać z nuzy. Bórze dóstach tolsty
list z rukopisnym žiwjenjoběhom, napisa-
nym za nadžijepořnych serbskich młodost-
nych.

**Arnošt Bart, klamar a korč-
mar w Brězynce pola Del-
njeje Hórki** Foće: priw.

Džěd bě wěriwy křescan. Prawidłownje
chodžeše kemši do Malešec abo do
Chwaćic. Z Chwaćic pochadžeše jeho
mandželska Hana rodž. Meltkec. Moja
mandželska, tež Chwaćanka, so derje
dopomina, kak „stary Bart“, kiž přeco
samlutki na emporje blisko klětki sedžeše,
z plonej ruku za wuchom, zo by lěpje
slyšať, předowanju scěhowaše.

Dnja 31. januara 1897 dóstachu Chwa-
ćicy hamtsku dowolnosć, wutworić swójski
cyrkwinski a farski system. W sams-
nym lěće, 11. meje, zběrachu, tak mi
wowka powědaše, na jeju kwasu pjenjezy
za twar Božeho domu w Chwaćicach.
16. oktobra 1899 bu dotwarjena cyrkej
w Chwaćicach swjatočnje poswjećena.

Arnošt Bart pak měješe z cyrkwinskej
wyšnosću a z někotrymi fararjami we Łu-
žicy tež swoje problemy dla rozdžělnych
nahladow nastupajo serbstwo. Ale wo
tym jako wnučki mało zhonichmy.

Njepowalny optimizm do přichoda Ser-
bow čerpaše džěd předewšěm z wěry do
Boha, ze zwjazanosće prosteho serbskeho
ludu ze swjetej domizny a pódu a pozdžišo
z powójskeje euforije, kotraž lubješe
skónčnje přesadjenje jeho narodnych a
socialnych zaměrow.

Jan Bart (sen.), Pančicy-Kukow

Złoty kwas Bartec mandželskeju 11. meje 1947 w Brězynce; zlotaj jubilaraj: 1. Arnošt Bart, 2. Hana Bartowa rodž. Meltkec; jeju džěci: 3. Jurij Bart, 4. Hanka Bartec (Welflowa), 5. Arnošt Bart, 6. Měrcin Bart, 7. Leńka Bartec (Benadžina); jeju wnučki (we Łužicy skutkowace): 8. Jan Bart, 9. Měrcin Benada †, 10. Křescan Bart, 11. Arnošt Benada, 12. Arnošt Bart †

Wobnowjene serbske pomniki – wuchowane swědkki narodnosće

Serbske ewangelske towarstwo je loni nazymu dało narownej pomnikaj wuznamneju Serbow wobnowić: fararja a sobupřełożerja serbskeje biblije Mateja Jokiša w Hbjelsku a misionara a polarneho slědźerja Jana Awgusta Měrćinka w Małym Wjelkowje. Ale tež druhdze so njedawno někotre swědkki serbskeje zaštosće wobnowichu, při čimž kmótrše Serbski institut w Budyšinje.

Skopec tafla w Křiwej Boršči

Wobnowjena Skopec tafla z lěta 1882

Křiwa Boršč je mała wjes z boka Budyskeho spjateho jězora w Chwačanskej wosadze. Na jeje zapadnej kromje namakaš wulke štyristronske kubło, kiž slušeše něhdy nahladnemu burej Janej Skopej (wok. 1824/25–1897). Wón bě w swojim času daloko a šěroko po Serbach znaty jako wustojny ratar, kiž po najmodernišich metodach hospodarješe, jako angažowany spěchowar burskich towarstwow a nalutowarnjow, požadany přednošowar, rady čitany awtor hospodarskich nastawkow w Serbskich Nowinach, sobustaw Maćicy Serbskeje, pobožny křesćan a swěrný Serb. Jeho kubło je džensa po lětdžesatkach prodrustwa zaso w swójbny m wobsydstwje. W hospodarskich twarjenjach bydla někotre swójbje, w domskim pak potomnica Jana Skopa, mloda žona ze swójej swójbje.

Nad chěžnymi durjemi do domskeho je zamurjowana pěškowcowa tafla z poměrnje dołhim serbskim napisom. Z njeho zhonimy, zo je so stare domske 1. septembra 1880 wotpalilo přez woheń, založeny wot złoštniskeje ruki, a zo bu nowe, džensniše domske 1882 wot wobsedźerja Jana Skopa dotwarjene. Tafla bě w minjenych lětach w chětro hubjenym stawje a jeje tekst lědma hišće wučitać. Na nastork ze Serbskeho instituta a z podpěru Maćicy Serbskeje je mloda wobsedźerka kubła, po tym zo bě so w zaštych lětach domske ponowilo, dała nětko tež taflu nad zachodom wobnowić. Džěto wuwjedła je nalěto 2005 firma kamjenjećesarja Uwe Konjena z Budyšina, zapłaćitoj staj je Založba za serbski lud a wobsedźerka kubła. Nětko je napismo zaso čorne wumolowane a

derje čitajomne. Jenož poslednja linka cyle deleka, w kotrejž je so twarski mišter ze swojim mjenom zwěčnił, njehodžeše so při wšej prócy wjac wučitać a rekonstruować.

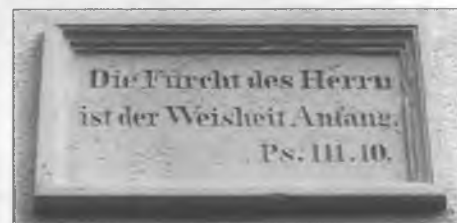
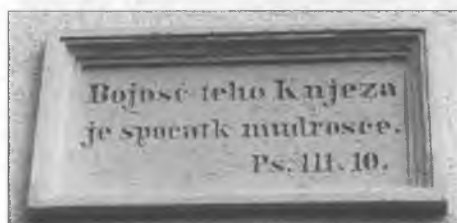
Napismowej taflí w Čerwjonych Noslicach

Čerwjene Noslicy leža w zapadnej kónčinje něhdyšeho serbskeho kraja. Cyrkwinsce přislušeja Hodžijskej wosadze a komunalnje gmejnje Zemicy-Tumicy. Jědžo po B 6 z Budyšina do Drježdžan wjesku přeprěčiš. Chětro z boka tutaje wulkeje dróhi, něšto stow metrov na sewjer, na kromje susodnych Chanec, pozběhuje so wysoko nad rěčku, kiž nosy rjane mjeno Slěborna rěčka, wulke šulske twarjenje. Njedawno hišće bě wone njenahladne a steješe prózdne, 2004 da je nowy wobsedźer wobnowić a na bydlenja přetwaric. Při tym wotkryšćej so tež napismowej taflí

z bibliskimaj hronomaj. Za wšěch wobdžělenych bě to wulka překwapjenka. Kak je k temu dóšlo?

Spočatk lěta 2004 zhonichu w Serbskim instituču, zo je so něhdyša šula w Čerwjonych Noslicach privatizowała a zo so na bydlenjski dom přetwarja. Zarjad za pomnikoškit w Budyšinje twar přewodźuje. Wulki dom bě bjez wosebiteje pychi, měješe jenož z boka chěžnych duri napismowej taflí. Na jednej steješe „1886“, na tamnej „1996“. W Serbskim instituču tukachu na to, zo stej lětoličbjje dosć mlodej a zo móhło so za nimaj něšto hinašeho chować. Slědženja w starych nowinach podhlad wopodstatnichu: Šula bu 18. nowembra 1886 wot Hodžijskeho fararja Jaroměra Hendricha Imiša poswjećena a z boka jeje chěžnych duri běštej zamurjowanej napismowej taflí, jedna ze serbskim, tamna z němskim hronom psalma 111,10.

Po poručnosći da nowy wobsedźer šule taflí z lětoličbomaj wotstronić – a woprawdže jewještej so pod nimaj do pěškowca zadypanej bibliskej hronje. Nowowumolowanej stej wonej nětko zaso derje čitać a spožčitej něhdyšej šuli wosebity byšć.

Šula w Čerwjonych Noslicach w měrcu 2004 do započatka twarskich džěłow. Z boka chěžnych duri stej spóznać napismowej taflí. Na małych wobrazach widźimy taflí do wobnowjenja (horjeka) a po wobnowjenju (deleka).

Lišec narowny pomnik w Delnjej Hórcce

Na pohrjebnišću w Delnjej Hórcce nama-kaš jenož hišće jedyn wulki pškwowcowy narowny pomnik, kaž dachu sej je kónc 19. lětstotka trochu zamóžičiši wjesnjenjo stajíc. Na přédnjeje stronje stej w němskej rěči, zo staj tu pochowanaj bur-wuměnkar Jan Liša (1814–1888) a jeho mandželska Hana rodž. Sykoric (1824–1902), na zadnjeje stronje stej do kamjenja zadypanej chětro dolhej tekstaj w starym šwabachskim pismje. Njedawno hišće bě kamjeń runje na tutej zadnjeje, zapadej přiwobroćeneje stronje tak wot wjedra rozžrany, zo bě tekst nječitajomny. Jenož smužki a hócki přeradžichu, zo je napismo serbske.

Loni w léću da Michałkec swójba z Delnjeje Hórki, kiž je potomnica Lišec mandželskeju, narowny pomnik na swoje košty wot firmy Hinca Rjenča w Dobrošicach wobnowi. Z pomocu Serbskeho instituta hodžeše so tež tekst na zadnjeje stronje rekonstruować. Tak stejitej tam nětko zaso poměrnje derje čitajomnej štućce ze stareho, džensa lědma hišće znateho pohrjebneho kěrluša (stare serbske spěwar-ke č. 510, štućce 1 a 8):

*Ja wumru wšědnje, moje lěta
mje k rowu bliže přinjesu,
a wěm da, hač tu z teho swěta
džens abo jutře njepondu.
Čas minje so, smjerć k tebi dže;
a mudry so k njej botuje.*

*Hdyž dobru nóc tym swojim prajić
a žohnować jich njemožu,
chcył Bóh jich sylzam měru stajić,
jich bladać ze wšej swěrnosću.
Ach kedžbuj na jich zdychnjenja,
hdyž hewak trošta nimaja.*

Serbski row w Bukecach

Před něšto časom so ze stron Serbskeho instituta w Bukečanskej wosadže slědžeše za serbskimi pomnikami. Tež narowne pomniki ze serbskim napismom na kěrchowje při cyrkwi a na pohrjebnišću na wuchodnej kromje wsy so zapisowachu. Při tym so zwěsći, zo so w blišim času wjacore serbske rowy zrunaja. Tehodla namjetowaše so Bukečanskej wosadže, tele narowne pomniki, kiž bychu so hewak přeč čisnyli, wuchować a je na nowym městnje zhromadzić jako „muzealny row“.

Jako přihódne městno poskići so wulki row Mättigec (Matek) swójby z Wawic při zapadneje muri pohrjebnišća. Row bě dosć wulki za hromadženje dalších kamjenjow, njeměješe hižo lěta dołho žaneho wobsedźerja a bě posledni wotpočink pobožneje serbskeje kublerskeje swójby. Z njeje je wušoł farar Ernst Mättig (Arnošt Matek, 1859–1929), kiž bě dołhe lěta duchowny w Barće, přichodny syn Nosačan-keho fararja Michała Domaški, wustojny

Narowny pomnik Lišec mandželskeju na pohrjebnišću w Delnjej Hórcce, wobnowjeny w léću 2005 wot Rjenčec firmy w Dobrošicach. Dosć derje spóznać stej nětko zaso serbskej kěrlušowej štućce na zadnjeje stronje pomnika (naprawu).

serbski kěrlušer a zestajer kážde lěto wuchadžaceho Bibliskeho pućnika. W swójbnym rowje su tři wosoby pochowane: Jan Mättig (1831–1917), jeho mandželska Marja Madlena rodž. Benadžic (1832–1913) a Korla Mättig (1865–1948) – po wšěm zdaću nan, mać a młódsi bratr Bartskeho fararja. Jich tři narowne kamjenje maja němske napismo, nad nimi pak pozběhuje so wysoki stejaty křiž, ke kotremuž so přilěhuje tafla ze serbskej štućku kěrluša hrabje Zinzendorfa:

*Ta krej a prawdosć Chrystusa
je moja drasta přistojna,
z tej před Bohom ja wobstać chcu,
hdyž do njebjes nutř počahnu.*

Bukečanski farar Thomas Haenchen je namjet „serbskeho muzealnego rowa“ podpěrował a nalěto 2005 w přihotach na serbski cyrkwinski džen w Bukecach dał row wurjedzić a připrawić. Nowe městno nama-kaštej tam nětko narowna tafla Čornjowskeho kublerja a sakskeho sejmskeho zapóstanca Jana Awgusta Zobu (1869–1911) a jeho mandželskeje Madleny rodž. Wićazec (1870–1931) kaž tež narowny kamjeń Lenki Paleroweje z Koporc (1902–1976). Třeća za tónle row předwidžana

Serbski muzealny row w Bukecach – wotpočink Mättigec (Matek) serbskeje kublerskeje swójby z Wawic z dalšímaj serbskímaj narownymaj pomnikomaj

tafla, spominaca na Rabovskec a Rychtarjec burskej swójby z Kołwazy, je so bohužel zhubiła po tym, zo bě so z originalneho městna wotewzała a so něhdže mjezyskladowała. Předwidžane je počas dalše serbske narowne kamjenje tu zhromadzić a z tym před zničenjom wuchować.

Derje by bylo, hdy bychy tamne wosady Bukečanski přikład sčěhowali. Městna dosć so na káždym kěrchowje namaka. Trěbněj stej jenož dobra wola a dopóznaće, zo su serbske narowne pomniki wažne swědky zašleje serbskosće našich wosadow. **T.M.**

Tež narowna tafla za Čornjowskeho kublerja a sejmskeho zapóstanca Jana Awgusta Zobu je na muzealnym rowje w Bukecach wuchowana. Fota: T. Malinkowa

Zetkanje z wuběrkom Europskeje rady

12. januara přebywaše džětowa skupina Europskeje rady w Budyšinje, zo by přeprowowała, kak Němska zwoprawdzi ramikowe zrěčenje wo škiće narodnych mjeńšinow. Wuběrk nawjedowaše so wot knjenje Anastasije Crickley z Irskeje, dale jemu přislušeštaj Ahmed Žilić z Bosniskeje a Francoise Kempf ze Straßburga. Wšelake skupiny a zastupjerjo Serbow běchu na rozmołwy prošeni, zo bychu na přihotowane prašenja wotmołwili. Tež Serbski superintendent Jan Malink běše na pothodžinsku rozmołwu prošeny. Džěše wo cyrkwinske poměry w Serbach, wo spěchowanje Serbow a wo problem, kak daleko so přez intensiwnje wudobywanje brunicy prawa Serbow wohrožuja.

Komisija njepřeprowowaše jenož połoženje Serbow, ale tež poměry pola Sintow/Romow, pola Frizow a Danow. Zaměr ma być rozprawa za Europsku radu wo połoženju narodnych mjeńšinow w Němskej.

jm

Porto Alegre

Swětowy zwjazk cyrkwjow, w kotrymž je wulki džěl cyrkwjow swěta zjednočeny, wotměje swoju 9. hłownu zhromadźiznu wot 14. do 23. februara w brazilskim měsće Porto Alegre. Znamjo za zhromadźiznu je načisnył Edwin Hassink, hollandski grafikar, kiž nětko w Genfje bydli. Najwšelakorise symbole abo znamjenja su spóznać, kotrež maja zwuraznić wobsah a zaměr swětoweje konferency, kotraž steji pod hesłom: „W swojej hnadže, Božo, wobnow swět.“ Jako delegatka młodžinskeje předkonferency a jako pomocnica na hłownej konferency wobdžěli so tež studentka Jadwiga Maliniec z Budyšina. Je to přeni króć, zo so na tutym wuznamnym zeńdženju cyrkwjow swěta něchtó ze Serbow wobdžěli.

**Znamjo
swětoweje
konferency:
wobnowjeny swět**

Štyri džěle znamjenja:

**Boža stwórba a křiž
Boža ruka
tučel Božeho zwjazka
duch měra**

Čitam „grog po grogu“ ...

... a pomyslu na „krok po kroku stupamy do-ho no-ho-weho časa“. Ale nětko při pisanju rozpomjenčka wo knižce *Wodnjo dycham dypki, basnje a krótka proza. Ludowe nakładnistwo Domowina, Budyšin 2005* Měřany Cušcyneje (*1961), w kotrejž je zapřijata baseń *naju pinguin* z naspomnjenym wjeršom, njejsym sej hižo wěsta, hač mam tekst spěwa wo młodej mocy (Brězan/Winar) w prawym spomnjeću. Smějkotam so, dokelž jón wjace hromadže njedóstanu. Započinaca starobna slabosć abo přirodne pozabywanje něčeho za mnje hižo njewažneho?

Tola kak zwisuje nadpismowy citat z wobspomnjenym spěwom? Jeničce přez moje mysle? Snano, ale tak literatura funguje: Ty něšto čitaš, maš swoje myslički a zbudženje tutych je wot spisowacela – w tym padže wot spisowacelki – po wšěm zdaću runjewon wotmyslene. Njeje to rjenje – směć měć swójske asociacije, snano tež dopomjenki abo sonowiny? Štóz lubuje sprócnije džěło z rěču abo rěčne wunamakanki kaž „čopte palcy potuja wołmjane suki“ (z basnje *pěši*), změje při čitanju zběrki swoje wjeselo. Štóz zaběra so z chutnej temu chorosće, namaka w njej powědce, w kotrymajž awtorka na bjezposrědnje a nutrne wašnje předstaja wid pacientkow, kiž nječujetej so na každy pad hižo zwjazanej z pječa strowym swětom wokoło sebje (*Nitku nawoblec, Akwarel*). Bjezdwěla su do tuteju prozoweju tekstow zašli wosobinske nazhonjenja awtorke. Zo su nimo 55 basnjow do zběrki zapřijate tři poetiske powědky, mam po přenjeju ryzy basniskeje zběrce Měřany Cušcyneje *Jaskrawe jasle* z lěta 2000 za logiski krok, wšako wjedže wón do wšědnje konkretnosće a jednoreho, so

wě druhdy w začučach čěžkotneho wotblyšćowanja žiwjenja. Tež z basnjemi dótkawa so mje z městnami čězmo, wurósćace zdžěla z basniskeho ducha zdžěla z techniki rěčneje konstrukcije. „Dypki dychać“ na přikład njemóže kóždy. Jeli pak sej to žiwje předstajam, začuam bóľ w dychnicy a sym Bohu džakowna za to, zo wobdawa mje zwonka tutych słowow powětr jako njejarujomnje lochke, mjehke, přewidne, wěčne wono. A sym džakowna zdomob basni, zo mje po puču tuteho wuwědomjenja přewodźuje.

Přeju zběrce wjele čitarjow a čitarkow a awtorce, kiž je swěrna člonka Serbskeho ewangelskeho towarstwa a dopisowarka Pomhaj Bóh, zo bychu nadal serbske słowa w njej idejowali a na čornoběty swět napisaneho přišli.

Christiana Piniekowa

Projekt wo fararju Křižanu-Klukšanskim

Krótko do hód, 21. decembra 2005, předstajichu šulerjo rjadownje 10A, Budyskeho Serbskeho gymnazija swoje wuslědky ze slědženja wo žiwjenju a skutkowanju Klukšanskeho fararja Jana Křižana (1880–1959). Nastork za tutón projekt běše šulerjam dała Domowinska župa Budyšin, hladajo na to, zo běše so farar Křižan před 125 lětami narodźił a so před 75 lětami za předsydu Domowiny wuzwolil. Pod nawodom rjadowniskeje wučerki knjeni Sylwije Rječcyneje, kotraž je zdomob wučerka za stawizny, zaběrachu so šulerjo we wosom skupinach z wosobinu fararja Křižana. Temy jednotliwych skupinow běchu: džěćatstwo a swójbja, čas studija, skutkowanje jako pomocny farar w Budestecach, jako farar w Kotecach a Klukšu, jako předsyda Domowiny, wobstejnosc wokolo wotstupa jako předsyda

a jeho džěło na literarnym a stawizniskim polu. Swoje wuslědky předstajichu šulerjo na taflach a z pomocu kompjuteroweje prezentacije. Dokumentaciju, kotruž běchu napisali, přepodachu knjeni Hilži Nukowej, župance Budyskeje župy.

Šulerjo běchu so pilnje z projektom zaběrali. Wužiwali su při tym wozjewjenja w časopisach a nowinach a woprašeli su so wosoby, kiž běchu jeho hišće wosobinsce znali. Wo Kotečanskim času dóstachu informacije wot knjeza dr. Beyera z Wósporka. Běchu pak tež wotrězki w žiwjenju fararja Křižana, wo kotrychž jenož mało informacijow namakachu. Zaběra šulerjow ze žiwjenjom fararja Jana Křižana bě dobra a hódna wěc. Za angažement šulerjow a jich rjadowniskeje wučerki so knjeni Nukowa z wutrobnymi słowami džakowaše.

Měrćin Wirth

Serbske blido w Zušowje

Sobotu, 21. januara, su se wobžělniki Serbskego kafejowego blida zasej zmakali w Zušowje pla Wětošowa. W bejnej libje su wušej 25 luži zbliska a zdaloka pšichwatali, samo z Barlinja. How jo se zasej w serbskej rěcy spiwało, bjatowało, wulicowało a se wě teke kafej piło.

Gertrud Dalejowa z Dešna jo se wjaseliła, až ma how možnosć, se z lužimi rozgranjaš, a to w maminej rěcy, jo ga doma jano sama. A to ga jo tencas předk wosym lět była pšicyna za wotworjenje takego serbskego zmakeanja. Barlinska ceptarka Ilona Urbanojc, kotaraž jo w Los Angelesu studěrowała, wuknjo něnt awtodidaktiski dolnoserbsku rěc z knigłow fararja Šwjele. Jeje nan z Borkow jo musał w 60tych lětach dla politiskich zawinow swoju serbsku domownju spuščić a wuběgnuš do Barlinja. Togodla wuknjo młoda ceptarka lubje ze starych a nic z DDRskich knigłow. Pšeto až pšidu maminorěčne luže na Serbske blido, słyšy wona how, kak rěc pšawje klincy. Z wjelikim zajmom su wšake luže poglědnuli do přednego lětosnego wudaša casopisa ewangelskich Gornoserbow Pomhaj Bóh, kotaryž ga teke w dolnoserbskej rěcy

Martin Budyšin z Wjerbna, kenž jo był dłužke lěta člonk cerkwineje rady, zajmuje se za serbski kšescijański casopis.

Foše: S. Malk

informěrujo wo serbskich zmakeanjach a namšach w Dolnej Łužicy. Žurnalistka wot casnika Lausitzer Rundschau jo se žiwała, kaka dobra atmosfera jo how w Zušowje mjazy Domowinarjami, člonkami Ponaschemu a Serbskeje ludoweje strony.

Pšiduce serbske zmakeanje w Zušowje bužo 18. měrca.

Siegfried Malk ze Smogorzowa

Prědne lětosne zmakeanje

Z lazowanim lozungi w nimskej a serbskej rěcy a bjatowanim jo farar Hans-Christoph Schütt 19. januara zgromažinu kupki Serbska namša w Chošebuskej generalnej superintendenturje wotworil. Jo slědowało slědklědanje na godownu serbsku namšu a na ekumenisku namšu w Chošebuskej nimskej cerkwi srjež januara, žož se jo teke serbski lazowało a spiwało. Potom su člonki naražili a se dojadnali na terminy za serbske namše w lěse 2006. Tak bužotej na 10. septembra samo dvě serbsko-nimskej namšy, a to we Wětošowje a w Korjenju. Teke na Błošańskem cerkwinem dnju w septembrje we

Wjerbnje njedej to serbske zabyte bys. A k reformaciskemu dnju, gaž se w Tšupcu bužo stajis pomnik za Albina Mollera, kotaryž jo wudał předne serbske knigły, dej se tam teke wosebna serbsko-nimska namša swěšis. Dalšne serbske namše budu w Drjenowje, Picnju, Depsku a Chošebuzu.

Až termin za zmakeanje z Budyšynskim serbskim nakładnistwom dej něnt južo bys w januarje, jo była jedna dobra powěšć. Tak maju člonki nažej, až spiwarke se skoro šisće. Z wošcenašom a žognowanim jo se zgromažina zakończyła.

Siegfried Malk, člonk kupki Serbska namša

Zgromažina kupki Serbska namša w Chošebuskej generalnej superintendenturje

Nowostce z pólskeje wuchodnej Łužicy

Lubań: nowa wosada

1. nowembra 2005 załoži so ewangelsko-augsburgska (lutherska) wosada Lubań. Wona nasta z we wuchodnej Hornjej Łužicy ležacych filialow Lubań (Lubań/Lauban), Bogatynia (Rychnow/Reichenau) a Zgorzelec (Zhorjelc/Görlitz), kiž přislušachu dotal wosadze Jelenia Góra-Cieplice. Sydło noweje wosady je Lubań, hdžež je Cyrkej našeje knjenje (1452) po wójnje ewangelska wostała. W decembru dósta wosada swójskeho duchowneho, Cezarja Królewicz, kiž słužeše dotal w Legnicy w Delnej Šleskej a w Mikotajkach w Mazurach. Kemše w Lubanju swjeća so w pólskej a němskej rěči (němscy wosadni zastaraja so wot němskorěčneje Christophori-wosady we Wróclawju). Nowa struktura móže ewangelskej diasporje pomhać so bóle swojej wokolinje wotewrěć. Nětko mamy wuchodnje Nysy dvě ewangelskej wosadze: Lubań w Hornjej a Žary w Delnej Łužicy. (Kónčina wokoło Lubanja zhubi swój serbski charakter přez němsku kolonizaciju kónč 13. a w 14. lětstotku.)

Žary:

wědomje wo serbskosći

Ewangelsko-augsburgska (lutherska) wosada Žary je swoju internetnu homepage <http://luteranie-zary.pl/> mjenowala „Křescenjo hraničneho kraja“. Tam předstaja swoje nětčiše žiwjenje. Tak wotmě so na přikład 1. julija 2005 trójny swjedžen: 1. Wosada woswjeći 80. jubilej swjeho wobstaća (wona załoži so w tehdyšim Seifersdorfje, džensa Zatorze, kiž je wot lěta 1939 džěl města Žary). 2. Wosadneje cyrkwi spožči so mjeno „Cyrkej jandželow Božich“. 3. Wosada dósta pišćece darjene wot ewangelskeje wosady w Möllnje w Schleswigsko-Holsteinskej, hdžež mnozy něhdysi Žarowceno bydla (stare pišćece so 1947 rubichu).

Za Serbow je zajimawe, zo jewi so na internetnej stronje tež wědomje wo něhdyšej serbskosći tudyšeje kónčiny: 1. Podatej so tež serbskej mjenje za pólske Žary, potajkim Žarow, a za měšćanski džěl Zatorze (Seifersdorf), potajkim Šyboršice. 2. Naspomni so Mikławš Jakubica, kiž přeloži 1548 Nowy zakon do delnjoserbskeje Žarowskeje narěče, a 3. pokaza so na to, zo bydlachu tu za čas reformacije Serbja.

Podobne informacije namakaja so tež na internetnej stronje Wróclawskeje diecezy ewangelsko-augsburgskeje (lutherskeje) cyrkweje w Pólskej: <http://www.luteranie.pl/diec.wroclawska> (Parafie: Žary: Kościół Aniołów Bożych).

Jerzy Krzyszpień, Krakow

Powěšće

Serbska fara w Americe: W tutym chuduškim kładźitym domčku w texaskim Serbinje bydleše wjele lět farar Jan Killian ze swojej swójbu. Fara bu w léće 1855 natwarjena a k 150lětnemu jubilejnej wupućowanja 2004 rekonstruowana. Z wulkim zajimom je sej dom njedawno wobhladał George R. Nielsen, ameriski stawiznar serbskeho pochada a awtor biografije Jana Killiana.

Foto: D. Zersen

Budyšin. Po 34 službnych lětach je so Budyška fararka Gabriele Pappai, kotraž bě patoržicu swoje 60. narodniny woswjećića, kónc lěta 2005 na předwuměnk podała. Na swjedźenskich kemšach na dnju Třoch kralow w Pětrскеj cyrkwi ju ze zastojnstwa wužohnowachu. Přizamkny so postrowna hodžina w młodžinskim centrumje na Hornčerskej. Fararka Pappai je mandželska Budyskeho superintendenta, wona skutkowaše w Pětrскеj wosadze a poslednje lěta jako dušepastyrka w Budysko-Biskopičanskej chorowni.

Choćebuz. K zahajenju swjedźenskeho lěta składnostnje 850lětnemu jubilejnej města Choćebuz a swjěćeštaj ewangelski biskop dr. Wolfgang Huber z Berlina a katolski biskop Rudolf Müller ze Zhorjelca 15. januara zhromadnu Božu službu w tudyšej wulkej měščanskej cyrkwi. Tež na Serbow so při tym njeje zabyło: Christina Kliemowa z Dešna čitaše ewangelij w serbskej rěči a chór Łužyca zaspěwa znaty

kěrluš „Nejrědnjejšy Jezus“. Wšitke spěwarki běchu so za tutu skladnosć swoje rjane serbske kemšace drasty woblekli. Předowanje před wjac hač 300 zhromadženymi kemšerjemi měješe biskop Huber.

Budyšin. Při wonkowym wobnowjenju Pětrскеje cyrkwe, na kotrymž so hižo dlěši čas džěta, so tež cyrkwine wokna wobnowjeja. Při tym je so ewangelska wosada rozsudžila, w swojim južnym džělu zatwarić nowe wokno, na kotrymž je napisane psalm 36,10 „Pola tebe je žórto žiwjenja, a w twójim swětle widžimy swětko“ w pjeć rěčach: hebredsce, němsce, serbsce, čěsce a pólsce. Budže to přeni serbski napis w tutym najwuznamnišim Božim domje města Budyšina. Nowe wokno ma zdobom wuměsce drohotny a hakle před něšto lětami restawrowany južny wołtar w ewangelskim džělu před slóncem škitać.

Budyšin. Wot spočatka lěta ma Budyski cyrkwinski wobwod nowu internetnu stronu www.kirchenbezirk-bautzen.de. Wšitke 37 wosadow, kiž do wobwoda slušeja, so tam předstajeja a kemše a dalše zarjadowanja wozjewjeja. Zwjeselace je, zo so při tym tež na ewangelskich Serbow pokazuje a zo je wulki džěl wosadow tež ze swojim serbskim mjenom předstajeny.

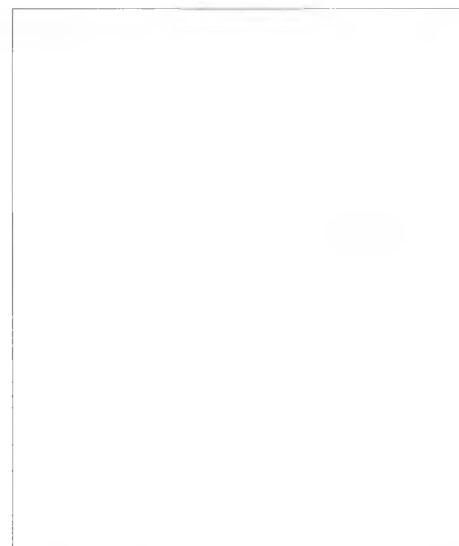
Wjelećin. Dotalny wosadny farar Dietrich Nebe so na Božej službje 29. januara we Wjelećanskej cyrkwi z tudyšeho zastojnstwa wužohnowa. Wón sta so z naslědnikom Budyskeje fararki Pappai jako dušepastyr w Budysko-Biskopičanskej chorowni. Do swójeho noweho zastojnstwa zapokazany bu 3. februara w Budyskej chorowni. Zapokazanje w Biskopicach budže 10. februara.

Dary

W decembru je so darito za Serbske ewangelske towarstwo 50 eurow a za Pomhaj Böh 100 eurow, 60 eurow, 50 eurow, dwójce 30 eurow, 25 eurow, 20 eurow a 12 eurow. Böh žohnuj dary a darcjelow.

Spominamy

Před 60 lětami, 6.2.1946, zemřě w Erbebornje pola Eislebena farar **Matej Handrik**. Wón narodži so 1864 do burskeje swójby w Jamnom. W susodnym Klětnom chodžeše do šule, tamniši farar Matej Urban jeho na wyše kublanje přihotowaše. Gymnazij wopyta najprjedy w Bolesławju, potom w Budyšinje a w Kamjenicy, hdžež bě wusko spřećeleny ze swojim wučerjom Arnoštom Muku. Po studiju w Lipsku a Wrocławju bě dwě léce pomocny duchowny pola fararja Hermana Mrózaka w Budestecach. W džwecce fararja, Mathildže Mrózakec, namaka sej swěrnú mandželsku, z kotrejž so 1892 woženi. Samsne lěto sta so z fararjom w Slepom, hdžež bě sej wobstarny farar Julius Wjelan jeho za swójeho naslědnika prať, zo by

tu dale w jeho nabožno-narodnym duchu skutkowať. Matej Handrik tele nadžije spjelni. Wón sta so z džensa hišće njezapomjenym duchownym Slepjanskeje wosady, kiž so nic jenož wo farske, ale tež wo šulske, socialne, kulturne a narodne naležnosće swojich wosadnych staraše. Wuske zwiski haješe z cytonarodnym hibanjom, džětaše sobu w Maćicy Serbskej, wozjewi wědomostne džěta wo Slepjanskich temach a hospodowaše na Serbach zajimowanych wědomostnikow a wumětcow. Za jeho čas sta so Slepjanska fara kulturne srjedzišće serbstwa w Pruskej. 1934 poda so na wuměnk a přesydlil so z mandželskej do Drježdžan. Tež tam njeprěsta za Serbow džělać. Při bombardowanju w februaru 1945 zhubištaj mandželskaj dom a wobsydstwo. Wuchow namakaštaj pola džwoky na farje w Erbebornje, hdžež so Matej Handrik po přetratych strapacach wjac njezhraha a za lěto zemřě.

Přeprašujemy

- 05.02. poslednja njedžela po Třoch kralach**
 10.00 kemše w Budyšinje na Michałskej farje z kemšemi za džěć (sup. Malink)
 12.00 nutrnosć w serbskim rozhłosu (sup. Malink)
- 19.02. Sexagesimae**
 12.00 nutrnosć w serbskim rozhłosu (farar dr. Buliš)
- 20.02. pónđzela**
 09.30 kublanski džeř w Budyšinje na Michałskej farje
- 26.02. Estomihi**
 14.30 wosadne popođnje w Slepom (sup. Malink)
- 28.02. wutora**
 19.30 bibliški kruh w Budyšinje na Michałskej farje
- 05.03. Invokavit**
 10.00 kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje na Michałskej farje z kemšemi za džěć (sup. Malink)

Pomhaj Böh
časopis ewangelskich Serbow
ISSN 0032-4132

Wudawaćelej: Serbski wosadny zwjazk, Serbski kěrchow/Wendischer Kirchhof 1, 02625 Budyšin/Bautzen; Serbske ewangelske towarstwo z.t., Privatny puć/Privatweg 21, 02625 Budyšin/Bautzen
Zamołwita redaktorka: Trudla Malinkowa, Goethowa/Goethestraße 40, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 0 35 91/60 07 11, e-mail: PomhajBoh@gmx.de)
Čiść: MAXROI Graphics GmbH, Zhorjela
Postvertriebsnummer: F 13145
Zhotowjenje a rozšěrjenje: Ludowe nakładnistwo Domowina, Tuchmacherstr. 27, 02625 Bautzen
Přinoški a dary: Serbske ewangelske towarstwo, Konto-Nr. 1 000 083 167, Kreissparkasse Bautzen, BLZ 855 500 00
Pomhaj Böh wuchadza měsacnje. Spěchuje so wot Založby za serbski lud. Lětny abonement plaći 8 €.